

VALORILE INCLUZIVE ÎN ACȚIUNE – PROVOCARE PENTRU INSTITUȚIILE PREȘCOLARE

**COTOS LUDMILA, lector universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova**

Abstract: *This article addresses the issue of inclusive values as a challenge for preschool institutions. The most important element of inclusion is that it implements inclusive values. Namely, dedication to certain values generates desire to overcome exclusion and to promote participation. Also included in the article are inclusive values: equality, participation, community, respect for diversity and sustainability.*

Key words: *values, inclusive values, equality, participation, community, respect for diversity, sustainability.*

În ultimele decenii s-au înregistrat progrese notabile în ceea ce privește protecția și asigurarea respectării drepturilor copiilor, în particular, a dreptului la educație. Astfel, la nivelul politicilor educaționale s-a impus ca un principiu funcțional *educația incluzivă*. Aceasta a apărut ca o reacție a societății la asigurarea cadrului necesar specific educației persoanelor cu cerințe educaționale speciale [7].

Prin educație putem dezvolta conștiința individului pentru ca de mic să fie pregătit să accepte drepturile și valoarea individului cu diferite nevoi, indiferent de ce natură sunt acestea. În acest sens, conștiința copiilor, de la cea mai fragedă vârstă trebuie formată și dezvoltată învățându-i pe ei că acceptarea copiilor „diferiți” alături de toți ceilalți trebuie făcută nu de dragul lor în primul rând și nu din milă pentru ei, ci pentru dreptul fiecărui individ de a participa la acțiuni comune pentru dezvoltarea lui ulterioară, pentru a contribui și el la dezvoltarea comunității în care trăiește [8].

Există o abordare generală privind importanța educației și a asigurării accesului la educație pentru toți copiii, ca mod de realizare a altor drepturi fundamentale ale omului și mijloc de modelare a dezvoltării viitoare a umanității. Aceasta presupune acțiuni concrete care au propulsat procese ample, ce au contribuit la aducerea în mediile educaționale a multor copii, altădată respinși și excluși [1].

Prin urmare, educația incluzivă caută să răspundă tuturor necesităților copiilor, tinerilor sau adulților. Cel mai important element al incluziunii este faptul că ea pune în acțiune valorile incluzive. Anume dedicația față de anumite valori generează dorința de a depăși excluderea și a promova participarea.

Valorile ne ghidează și ne îndeamnă la acțiune. Ele ne stimulează să mergem înainte, ne orientează într-o direcție și ne desemnează destinația. Nu vom ști dacă facem sau am făcut un lucru bun, dacă n-am înțeles relația dintre acțiunile și valorile noastre, deoarece toate acțiunile care-i afectează pe alții se bazează pe valori [2].

În axiologie se evidențiază trei modalități de explicare a valorii [6]:

- valoarea este un act social care apare în relația dintre om și cunoașterea mediului social, dintre om și procesul de făurire a istoriei;
- valoarea este o relație funcțională între un obiect dorit și apreciat și un subiect care dorește acest obiect și îl apreciază;
- valoarea reprezintă o trăire umană, o exigență de conștiință.

În filozofia educației se menționează că structural valoarea conține:

- *componenta obiectivă* privind însușirile reale ale obiectului/fenomenului;

- *componenta subiectivă* ce ține de capacitatea omului de cunoaștere și transmitere a realității:
 - apreciere;
 - comparare;
 - valorizare a acesteia.
 Într-o primă aproximație, deosebim [Ibidem]:
- *valorile general-umane* (fundamentale) ce pot fi considerate „valori-scop”;
- *valorile democratice*, tratate ca „valori-mijloc”.

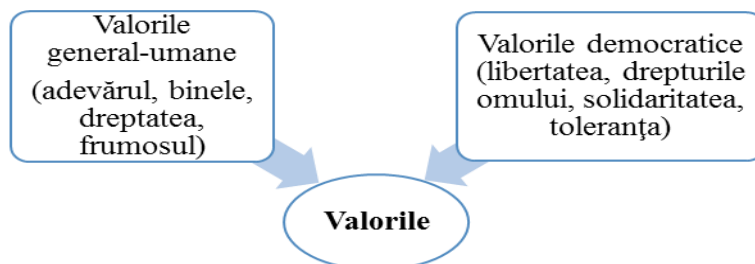

Fig. 1. Tipologia valorilor

Cercetătorul M. Călin clasifică valorile în felul următor [3]:

- *valorile vitale* necesare apărării vieții și mediului;
- *valorile morale, politice, juridice și istorice* necesare existenței unui stat și națiuni;
- *valorile estetice și religioase*.

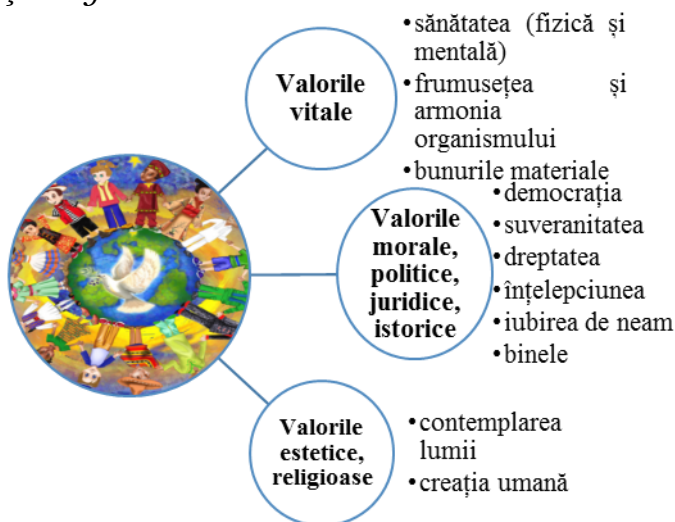

Fig. 2. Tipologia valorilor după M. Călin

Valoarea este, prin concept, fundamentul alegerii. O valoare este o credință pe care se bazează o persoană în acțiunea sa preferențială. Educația trebuie să se concentreze pe niște valori constante și fundamentate, care este binevenit să vină de la comunitate, deoarece aceasta reprezintă o anumită stabilitate, inclusiv sub aspectul continuității valorice.

Conform lui G. Pugh în societate există trei seturi de valori [Apud 4]:

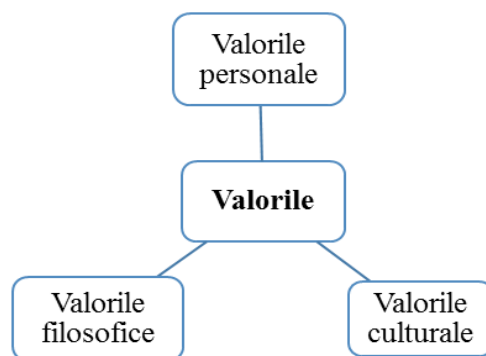

Fig. 3. Tipologia valorilor după G. Pugh

V. Mândăcanu clasifică valorile în [5]: *valori democratice moderne* și *valori autentice autohtone*.

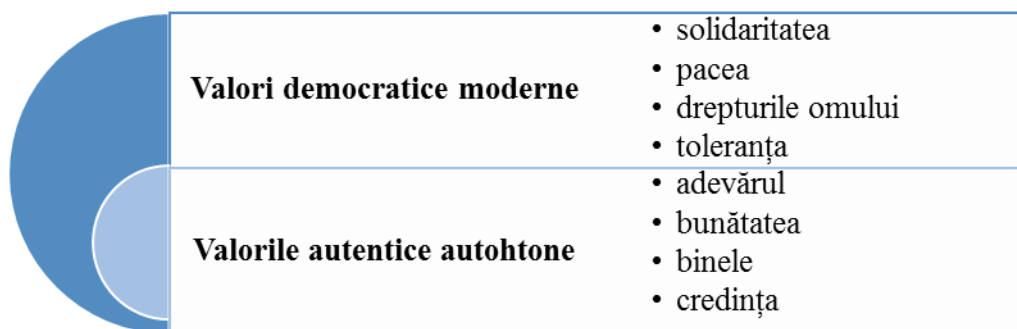

Fig. 4. Tipologia valorilor după V. Mândăcanu

În acest cadru de analiză, putem evidenția valorile dominante asupra cărora trebuie să se concentreze activitatea instituției de educație timpurie. Fără a pretinde la exhaustivitate, considerăm că acestea ar fi:

- încrederea și respectul față de copil;
- participare, durabilitate;
- dreptatea, onestitatea, altruismul, cooperarea;
- toleranța, drepturi, egalitatea și respectul de sine/față de ceilalți;
- exigența, atașamentul în raport cu grădiniță, comunitate;
- atașamentul profesional;
- respect pentru diversitate etc.

Toate valorile sunt necesare pentru dezvoltarea educațională incluzivă, dar cinci dintre ele: *egalitatea, participarea, comunitatea, respectul pentru diversitate și durabilitatea* – pot contribui mai mult decât celelalte la stabilirea unor structuri, proceduri și activități incluzive în instituții. Drepturile derivă din aprecierea egalității, dar sunt numite separat, pentru că noțiunea de drepturi are o importanță strategică când promovăm recunoașterea valorii egale a persoanelor și combatem discriminarea.

În Tabelul 1 este divizat cadrul valorilor incluzive. Însă este important să recunoaștem că toate aceste valori afectează structuri, țin de relații și posedă o legătură cu materiile spirituale.

Tabelul 1. Cadrul valorilor incluzive [2]

Structuri	Relații	Spirit
Egalitate	Respect pentru diversitate	Bucurie
Drepturi	Nonviolență	Dragoste
Participare	Încredere	Speranță/optimism
Comunitate	Compașiune	Frumusețe

Durabilitate	Sinceritate	
	Curaj	

În concluzie, menționăm că valorile incluzive în acțiune reprezintă un element important al incluziunii. Pe măsură ce instituțiile își elaborează propriile cadre de valori, înțeleg importanța lor pentru acțiune și încep să le pună în aplicare, ele își schimbă practicile și culturile de suport.

Referințe bibliografice:

1. BALAN, Vera et al. *Educație incluzivă: Unitate de curs*. Chișinău: S. n., Tipografia „Bons Offices”, 2017. 308 p. ISBN 978-9975-87-298-0
2. BOOTH, Tony, AINSCOW, Mel. *Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli*. Chișinău, 2015. 201 p.
3. CĂLIN, Marin. *Filosofia educației: antologie*. București: Aramis, 2001. 288 p. ISBN 973-8066-74-3
4. GUZGAN, Valentin. *Managementul educațional. Cultura organizațională în unitatea școlară*. Chișinău: Valinex, 2003. 282 p. ISBN 997-5971-46-6
5. MÂNDĂCANU, Virgil. *Etica și arta comportamentului civilizat*. Chișinău: Sirius, 2001. 152 p.
6. PATRAȘCU, Dumitru, ROTARU, Tudor. *Cultura managerială a profesorului: Teoria și metodologia formării*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2006. 296 p. ISBN 978-9975-78-265-4
7. SOLOVEI, R. *Educația incluzivă: Ghid metodologic pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general*. Chișinău, 2013. 173 p. [citată 15.10.2018]. Disponibil: [http://www.keystonemoldova.md/assets/documents/ro/publications/Guide%20inclusive%20educat ion.pdf](http://www.keystonemoldova.md/assets/documents/ro/publications/Guide%20inclusive%20educat%20ion.pdf)
8. VRÂNCEANU, M., PELIVAN, V. *Incluziunea socio-educatională a copiilor cu dizabilități în grădinița de copii*. 155 p. [citată 17.10.2018]. Disponibil: [https://mecc.gov.md/sites/default/files/incluziunea_socioeducaional_a_copiilor_cu_dizabiliti_in_g rdinia_de_copii.pdf](https://mecc.gov.md/sites/default/files/incluziunea_socioeducaional_a_copiilor_cu_dizabiliti_in_g_r_dinia_de_copii.pdf)